

CREDINȚE, PRACTICI MAGICE ȘI OBICEIURI DE CONSTRUCȚIE

FĂRCAȘ OLIMPIA

Omul a practicat din cele mai vechi timpuri o gamă variată de obiceiuri când și-a construit casa, acareturile gospodărești sau clădirile publice. Aceste obiceiuri ocupă un loc important în viața omului, situându-se în cadrul riturilor de trecere alături de cele de la naștere, nuntă și înmormântare.

Pentru societățile tradiționale, locuința era o *imago mundi*, deci orice lucrare de întemeiere reproduce simbolic cosmogonia. Semnificația cosmică a locuinței omenești era întărită prin simbolismul Centrului; căci, cum începe să se deslușească mai bine astăzi -orice casă- templu, cetate era considerată a se afla în "centrul lumii", este imaginea universului.¹ Casa este considerată și un simbol feminin, cu sensul de refugiu, de mamă, de protecție, de sân matern².

Mircea Eliade, arată că în gândirea tradițională orice așezare nouă reprezintă universul pe care și-l creează omul, imitând cosmogonia. Așezarea prin locuire într-un spațiu nou echivalează cu crearea unei lumi noi, cu începutul unei vieți noi, cu integrarea într-un cercui vital³.

În etapele mai vechi ale evoluției mentalității tradiționale, această integrare a avut finalitatea creierii unui spațiu sacru care își însușea, de fapt, în ultimă instanță, calitățile unei realități obiective, reprezentând puterea, sursa de viață⁴. În etapele mai noi de evoluție, integrarea constructivă a căpătat din ce în ce mai mult finalitatea construirii unui spațiu cultural, care reprezintă o recreare a mediului natural, conform necesităților materiale și spirituale ale omului. Această soluție poate fi urmărită și în trecerea de la riturile magice, care vizează captarea sau anihilarea spiritelor pământului și ale construcției, implicând, în același timp, și anumite cunoștințe empirice, la obiceiurile și sărbătorile legate de construcție la

¹ *Meșterul Manole*, București, Ed. Eminescu, 1980, p.53

² J. Chevalier, A. Gheerbrant, *Dicționar de simboluri*, vol.1. A-D, Ed.Artemis, Buc., 1995, p.42.

³ Mircea Eliade, *Meșterul Manole*, Ed. Junimea, Iași, 1992, p.98

⁴ Mircea Eliade, 1965, p.79

care accentul se mută pe valorificarea ceremonială a unei experiențe de muncă și sociale. Așa cum sublinia și J.G.Frazer, funcționalitatea, scopul acestor obiceiuri vizează asigurarea de putere și stabilitate construcției⁵.

Subliniind bogăția deosebită a obiceiurilor construcțiilor la români, I.Taloș, arată că fiecare acțiune în legătură cu ridicarea unei case avea în trecut o funcție magică bine stabilită, care astăzi își găsește uneori explicații raționale. Tot I.Taloș subliniază polifuncționalitatea obiceiurilor de construcții: " Fiind un moment atât de strâns legat de viața omului, construirea unei case este prilejul cu care se poate asigura, în mentalitatea magică, viitorul familiei, liniște din partea ființelor demonice, sănătate și viață lungă, înțelegere între soți, trai îndestulat"⁶.

Ridicarea unei case noi în viața omului reprezintă un moment deosebit de important, poate deschide perspective de fericire pentru cel care construiește sau, dimpotrivă, poate constitui începutul unui șir de nenorociri⁷.

Toate aceste nenorociri care se pot abate asupra celui care construiește sau asupra celor care vor locui în noua casă sunt legate de nerespectarea obiceiurilor privind jertfa zidirii. Referitor la acest lucru, Mircea Eliade spune că: "Nimic nu poate dura dacă nu e "însușit" prin jertfirea unei ființe vii; însăși divinitatea a arătat, în "timpul acela", când au fost făcute Lumile, că o creație nu poate fi împlinită decât printr-un sacrificiu, și anume prin "moartea violentă"; creația, așadar, este un proces organic și ritual în același timp, căci numai din ce e "viu" se poate face un lucru "viu", dar "viața" aceasta nu poate fi transmisă decât printr-un "sacrificiu"⁸.

Astfel, printre măsurile cele mai importante pe care și le ia omul spre a se sustrage unui destin rău la construirea unei case este în primul rând alegerea unui loc "curat" pentru că în vechea mentalitate tradițională, locul pe care trebuia să se ridice o construcție era necesar să aibă caractere sacrale, adică să fie un "loc curat", pe care forțele malefice să nu poată acționa. Terenul potrivit pentru construcție trebuia ales cu ajutorul unor mijloace magice. Principiile magice susțin existența unor locuri ușor de recunoscut, care ar aparține fără discuție duhurilor necurate.

În afară de considerentul evitării locurilor unde se credea că au existat materializări ale diferitelor forțe malefice pentru om și construcție, sunt de reținut și unele interdicții cu reală valoare practică: nu se ridică construcții pe locurile bântuite de vânturi rele, locurile părăsite sau pline de rădăcini, necurățate și uitate de vreme, gropile sau locurile mlăștinoase. Se evită de asemenea locurile unde au fost drumuri sau răspântiile de drumuri. Însă locurile cele mai de temut sunt considerate cimitirele sau locurile de la marginea cimitirelor, pentru că acolo

⁵ A. Popescu, *Tradiții de muncă românești*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1986, p.61

⁶ *Idem.* p.67

⁷ I.Taloș, *Meșterul Manole*, București, 1973, p.58

⁸ M. Eliade, *Drumul spre centru*, Ed. Univers, București, 1991, p.87

erau îngropați copii mici nebotezați și despre aceștia se spunea că se transformă în strigoi. Aceste locuri trebuiau ocolite cu orice preț, pentru că se credea că cei morți umblă noaptea și tulbură liniștea celor din casă⁹. Cimitirele erau și adevărate focare de infecție, de aceea se încerca ocolirea lor.

Erau evitate de asemenea locurile "neumblate" pentru că acestea erau considerate locurile unde se aruncau de obicei farmecele sau apa cu care se spăla mortul. Pentru ca viitoarea construcție să nu rămână pustie și nici să nu moară cineva din familie, se credea că nu e bine a se construi pe un loc înconjurat din toate părțile de drumuri căci cei din casă vor muri înainte de vreme fără urmași; pe locul unde s-a spânzurat cineva sau a fost omorât sau pe locul unde au fost morminte. Pentru ca viitoarea casă să fie ferită de strigoi, duhuri necurate se credea că este bine ca locul pe care se construiește casa să nu fi fost al unei case dărâmate care a fost multă vreme pustie deoarece aici s-au format strigoi sau duhuri necurate care umblă noaptea pe la ferestre și-i sperie pe cei din casă.

Alegerea locului pentru construirea caselor era determinată și de unele elemente de viață socială: se considera că nu era bine să se construiască pe locurile dobândite în mod ilicit (de exemplu prin jurământ fals la judecată) sau pe locul blestemat de cineva datorită unor nedreptăți suferite¹⁰.

Acestea ar fi terenurile pe care oamenii le consideră ca aducătoare de nenoroc și pe care încearcă să le evite.

Locurile bune sunt foarte puține la număr. Astfel un loc considerat "bun" pentru construcție ar fi locul pe care a mai fost construită o casă înainte și în care cei care au locuit au dus o viață liniștită. Un alt loc considerat "bun" pentru construcție e locul cu moșinoi. Furnicile, de asemenea erau considerate "bune" sau aducătoare de noroc; în acest sens se puneau patru pietre în patru colțuri care urmau să devină colțurile casei, iar dacă locul era prielnic se adunau furnici negre sub ele¹¹. În mod normal, se considera că locul cel mai potrivit de casă se află lângă drum.

Așadar, alegerea locului pe care se va ridica noua construcție se face cu o deosebită grijă. Locurile nu se aleg la întâmplare, nici după motive profane- de frumusețe¹².

Sunt însă și locuri de care omul nu este sigur. Dacă exista temerea că locul nu este suficient de propice, se desfășurau unele practici de "încercare" sau de "curățire" a lui. Astfel, în acest caz locul trebuia ales cu ajutorul unor mijloace magice. Unul dintre acestea ar fi aducerea psaltirei pe locul dorit ca vatră a casei și dacă aceasta se deschidea la un psalm bun locul este considerat bun pentru

⁹ inf. Cormoș Maria, Aluniș: "În cimitir nu era voie să să faci casă"

¹⁰ Al. Popescu, *Tradiții de muncă românești*, Ed. Enciclopedică, București, 1986, p.68

¹¹ inf. Cormoș Maria, loc. Aluniș, jud. Sălaj

¹² Mircea Eliade, *Meșterul Manole*, Iași, 1992, p.59

construcție¹³. Uneori, înainte de începerea construcției terenul e sfințit de preot. Relatez cuvintele unei informatoare: "Să plătea slujbă înainte de a începe casa; să plătea la preot slujbă pântru casă și pântru sfințirea terenului"¹⁴.

În lumea magică, începutul oricărui lucru are o importanță hotărâtoare: primul pas când pleacă omul de acasă trebuie făcut cu dreptul, primul om întâlnit în cale e bine să fie bărbat. Începutul are așadar în orice împrejurare puterea de a influența în bine sau în rău desfășurarea viitoarelor evenimente. El poate predestina. Tot așa, începerea unei construcții nu se poate face oricând. Iar dacă anotimpul e indiferent pentru începerea lucrului la o casă nouă, nu e aceeași situație când e vorba de zilele săptămânii. Astfel se crede că: "tot lucru ce să începe luna merge bine, cu spori, ușor și ține mult, e trainic. Omul luna e bine să înceapă totul, dar nici într-un chip marțea și sâmbăta"¹⁵ sau: "luna e ziua cea mai grea din săptămână, e începutul tuturor lucrurilor"¹⁶. O informatoare ne spune: "luna e zî bună de început, în prima zî din săptămână să începe lucru"¹⁷.

Momentul începerii lucrului este și el însoțit de un anumit ritual, el culminează epoca de pregătire a construcției. Înainte de începerea lucrului se cinstește pentru norocul viitoarei case o cofă cu apă și un mănunchi de busuioc sfințit la bobotează¹⁸.

Alte obiceiuri însă au menirea de a asigura căsenilor o viață lungă, belșug, sănătate prin așezarea la temelia construcției a unor obiecte, fiecare dintre ele având o funcție de mult statornicită.

Astfel, pentru belșug în recolte se pune în temelie boabe din cele mai necesare semințe, de regulă se puneau boabe de grâu. Tot pentru belșug se mai îngropa la "cornu" casei pâine¹⁹.

Așezarea unei potcoave la ușa casei, mai precis sub prag ar aduce noroc. Ca și potcoavele, monedele constituie în general un simbol al norocului²⁰ dar nu numai; unii consideră că ar fi plata dată "duhurilor necurate" iar alții consideră că la o eventuală demolare a casei să se știe ce bani circulau la data construcției²¹.

Busuiocul așezat în fundamentul clădirii ar face viața omului mai frumoasă iar apa sfințită ar feri casa și traiul celor din ea de toate necazurile. Toate acestea

¹³ Ion Taloș, *Meșterul Manole*, București, 1973, p.49

¹⁴ inf. Cormoș Maria, Aluniș

¹⁵ Elena Niculiță-Voronca, *Datinile și credințele poporului român*. Iași, 1998, p.196

¹⁶ idem, p.252

¹⁷ inf. Petrean Maria, loc. Ban, jud. Sălaj

¹⁸ Ion Taloș, *Meșterul Manole*, București, 1973, p.68

¹⁹ inf. Marincăș Victoria, loc. Bogdana, jud. Sălaj

²⁰ inf. Nicoraș Ileana, loc. Ban, jud. Sălaj: "Să puna bani mânăntăi"

²¹ inf. Pușcaș Anica, loc. Frâncenii de Piatră, jud. Sălaj: "Să puna bani, cine o avut o pus", inf. Porumb Ioan, loc. Biușa, jud. Sălaj: "Să puna o sticlă în care să puna bani și o hârtie pă care era trecut numile meșterului și anu' în care să începe lucru la casă"

puse la temelia clădirii se credea că va aduce noroc, trai bun și liniște²². Fiecare din aceste ofrande este un centru energetic care poate face să trăiască și să dureze o construcție; sunt încărcate cu "realitate" și "putere"²³.

Însă o lucrare ca să dureze și să aibă trăinicie trebuie "însuflețită"; iar această viață, această însuflețire a clădirii nu se poate face decât prin jertfă. Însuflețirea unei clădiri prin jertfirea unei ființe presupune însă trecerea sufletului acelei ființe din corpul său de carne în corpul de piatră al clădirii. Cu alte cuvinte, fiind jertfă, prin moartea sa rituală își schimbă corpul. Ea nu vine să "locuiască" în clădire ci se întrupează în ea²⁴.

Credința în jertfa zidirii nu este, în fond, decât una din multiplele forme ale animismului, izvorât din perpetua năzuință a omului de a asimila cu propria sa fire tot ce îl înconjoară. Obiectele și fenomenele naturii îi apar însuflețite, înzestrate cu un suflet asemănat cu al său. Pământul nu e ca o materie brută și inertă, ci el posedă un spirit particular, care poate deveni funest sau favorabil înțepinderilor omenеști²⁵. Pământul în credințele populare, e sfânt. Astfel se crede că la pământ e bine "să bați mătănii și să te închini, să-l săruți, că pământul ne hrănește și ne ține; din pământ avem hrana, din pământ avem apă, pământul ne încălzește, pământul este mama noastră"²⁶. Pământului i se fac și jertfe pentru a fi favorabil oamenilor și dobitoacelor lor. Spre a-l îmblânzi, spre a-l face prăncios se recurge la practica cea mai obișnuită a cultului primitiv- jertfirea unei ființe. Astfel, când se sapă șanțul pentru temelie, omul trebuie să aibă grijă să înbuneze cu o jertfă pământul care a fost oarecum "rănit" prin facerea șanțurilor. Această jertfă pare că îi dă puteri ca să țină în spinare greutatea temeliilor și a casei. Astfel se obișnuia să se îngroape în șanțul săpat pentru temelie, în fundație, în zidul clădirii sau sub pragul casei păsări de curte: un pui sau un cocoș. Însă și acest obicei a suferit o evoluție, omul încercând să economisească pe seama datinei punându-se numai capul acestor păsări sau în unele părți chiar un cap de berbec zidit îndată ce a fost tăiat²⁷, iar în unele părți s-a renunțat în totalitate la obicei.

Un alt fel de jertfă pentru a face construcția să dureze, este zidirea umbrei. Astfel se obișnuia să se fure umbra cuiva, adică i se lua măsura umbrei cu o trestie pe care o zideau apoi în talpa casei. Omul cu umbra furată moare până în

²² inf. Cormoș Maria, loc. Aluniș, jud. Sălaj: "Când să sapa șanțu', la cornu' căsi să pune o sticlă cu apă slujită, bani și o cruciță, așe că nime' nu mai putea face nici un rău."

²³ Mircea Eliade, *Drumul spre centru*, București, 1991, p.65

²⁴ idem, pag 87

²⁵ L. Șăineanu, *Basmele române în comparațiune cu legendele antice clasice și în legătură cu basmele popoarelor învecinate și ale tuturor popoarelor romanice*, *Studiu comparativ*, București, 1895, p.43

²⁶ Gh. F. Căușanu, *Superstițiile poporului român în asemănare cu ale altor popoare vechi și nouă*, Ed. Librăriile Socec, București, 1914, p.37

²⁷ inf. Pușcaș Anica, loc. Frâncenii de Piatră, jud. Sălaj: "Când și-o făcut nana casă, o tăiet on pui și l-o băgat su' prag. Iera vorba că de aceie l-o pus ca să nu-i moră cineva din casă"

patruzeci de zile și devine stafie nevăzută și geniul întăritor al casei; se credea că umbra omului e sufletul lui. Această practică a suferit în ultima sa perioadă de existență o puternică restrângere a sferei; ea mai era cunoscută doar la fundarea cetăților, bisericilor sau podurilor. Depunerea în ziduri a fotografiei unei persoane reprezintă o modernizare avansată a ritului²⁸.

Căutându-se a se demonstra legăturile genetice dintre unele rituri de construcție, implicând sacrificarea unor ființe, și motivul "jertfei zidirii", Mircea Eliade consideră că în evoluția formelor de sacrificiu s-a produs o înlocuire a sacrificiilor umane prin sacrificii animale și daruri de obiecte cu semnificații magice. După părerea sa, moartea rituală poate conferi viață altui corp, pentru că numai o ființă care nu și-a consumat încă toate posibilitățile se poate transfera într-o nouă formă de viață. În concepția lui Mircea Eliade, sacrificiul la construcții, ca și toate riturile de construcție, nu reprezintă decât o repetare a actului primordial al construcției cosmice²⁹.

Idei similare împărtășește și Ion Taloș: "Momentul trecerii de la sacrificarea unui om la aceea a unei ființe, în general, marchează fără îndoială un pas extraordinar în evoluția mentalității omenești; el a deschis calea spre descătușarea omului din gândirea magică, deoarece acestei etape i-a urmat ... sacrificarea monedelor și a altor lucruri de același fel"³⁰.

Credința în necesitatea zidirii unei ființe omenești s-a perpetuat până în zilele noastre dar practica pare să fi dispărut de multă vreme.

Alegerea meșterilor constructori se făcea în funcție de considerentele sociale tradiționale (meșterii trebuiau să fie căsătoriți, să aibă copii), care constituiau, de fapt, o formă de garanție pentru ei în cadrul comunității. Momentul înțelegerii avea un caracter augural, deci trebuia să fie sărbătoresc: se chemau lăutari și avea loc o mică petrecere.

Când se începea lucrul la o casă nouă, se obișnuia să se facă clacă. Clăcile la făcutul casei aveau un aspect deosebit de pitoresc. Cel mai adesea se făcea clacă la căratul pietrei³¹. Claca între neamuri reprezenta o rămășiță a relațiilor de spiță de neam și se păstrează în forme restrânse ca și în cazul asocierilor de muncă, criteriul rudeniei pierde tot mai mult teren în favoarea criteriului vecinătății. Claca nu se plătea, nici în bani, nici în produse doar se făcea o masă mare cu mâncare și băutură la care erau invitați toți cei care au participat la lucru.

Când se termina casa era obiceiul să se pună "în vârful casei struț" de frunze

²⁸ Al. Popescu, *Tradiții de muncă românești*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1986, pag. 73

²⁹ Mircea Eliade, *Meșterul Manole*, Ed. Junimea, Iași, 1992, p. 94

³⁰ Ion Taloș, *Meșterul Manole*, București, 1973, pag. 112

³¹ inf. Petrean Maria, loc. Sfăraș, jud. Sălaj: "Să face" clacă la purtat piatră, veneau oameni din sat care aveau cară, îi t'emeam în clacă și ne aduceau pt'atră și făceam masă"

verzi³², pospan³³ iar în alte părți se punea o cruce³⁴, în semn de mulțumire adus lui Dumnezeu că i-a ajutat să-și termine casa³⁵. Acest "semn" îl puneau de obicei meșterii care construiau casa; acesta rămânea acolo până se usca sau îl lua vântul.

Mutarea în casă nouă este de asemenea un moment deosebit de important, marcând trecerea într-o stare nouă sau, cum se spune, "schimbarea norocului". Astfel în prima noapte în casă nouă nu era bine să doarmă cineva din casă pentru că se credea că va muri la scurt timp, de aceea se obișnuia să se plătească un bătrân sau un țigan să doarmă prima dată în casă nouă³⁶. În alte părți se obișnuia ca după ce se construia casa, în prima noapte, să se închidă un cocoș și o găină în casă. Acestea nu se mai tăiau niciodată, se lăsau să moară de bătrânețe³⁷, se credea că altfel se va întâmpla ceva rău.

La câteva săptămâni după mutarea în casă nouă după ce au fost îndeplinite toate ritualurile amintite mai sus, se făcea feștanie, adică sfințirea casei. Feștania era un ospăț dat de gazde în casa nouă la care erau invitați rudele, vecinii și bineînțeleș preotul care sfințea întreaga casă cu apă sfințită făcând semnul crucii cu ceară pe pereții fiecărei încăperi³⁸. Acesta este un ritual obligatoriu îndeplinit pentru a înlătura toate duhurile necurate, pentru liniștea și buna înțelegere a celor din casă, prin binecuvântarea cu semnul sfintei cruci. Pentru că condiția creșterii și a desăvârșirii lucrului muncit este binecuvântarea cu semnul crucii. Nu e o formulă stereotipă de poveste, ci expresia unei adânci convingeri, aceea că munca nu e legitimată decât prin sfințenia ei, prin puritatea ei și a scopurilor sale. Prin semnul crucii, munca se integrează în armonia creștină a lumii. Astfel privită, ca o împlinire firească a vieții, munca își are rostul și în lumea fericită a duhului³⁹.

Este greu de precizat care este originea și vechimea unor rituri legate de construcții; totuși, uneori folosind material comparativ-istoric se pot face unele precizări. Se credea spre exemplu în existența unui așa numit "spirit al casei" cum ar fi șarpele casei, ariciul sau rândunica (din categoria acelor lari din mitologia romană, divinități protectoare ale familiei și casei, întruchipând sufletul morților care vegheau asupra urmașilor)⁴⁰. De cele mai multe ori, acest "spirit al casei"

³² inf. Petrean Maria, loc. Sfăraș, jud. Sălaj: "Să pune frunză verde, așe o creangă verde de orice, numa' să fie verde, să vadă că-i gata casa."

³³ inf. Nicoraș Ileana, loc. Ban, jud. Sălaj: "Să pune struț în vârful casei, pospan, câte două, tri și pune în fiecare colț."

³⁴ inf. Petrean Maria loc. Sfăraș, jud. Sălaj: "Punem cruce, facem cruce, noi nu avem, că s-o surpat și așe o rămasă".

³⁵ idem

³⁶ inf. Danciu Lucreția, loc. Miluani, jud. Sălaj: "Mama o fost bătrână și ie o durnit prima noapte în casă".

³⁷ inf. Nicoraș Ileana, loc. Ban, jud. Sălaj: "Aieste nu era bine să le tăiem, să trăiască până or muri ele de voie bună."

³⁸ inf. Petrean Maria, loc. Sfăraș, jud. Sălaj: "La feștanie vine popa, diacu' și sfātu cu chedelnița și cu apă sfințită și face cruci cu lumină și apoi cântă cântările ale care să fac la feștanie. Feștania așe să face."

³⁹ Ovidiu, Papadima, *O viziune românească a lumii*, București, 1914, p.32

⁴⁰ Al. Popescu, *Tradiții de muncă românești*, Ed. Științifică și enciclopedică, București, 1986, p.68

lua înfățișarea unui șarpe, neveninos, care în mod natural trăia în preajma gospodăriei. Șarpele de casă e blând și nu mușcă⁴¹; el trăiește în peretele casei și aduce noroc la casa omului: "Pe șerpe e păcat să-l omori. El nu mușcă decât dacă-i face cineva vreun rău. Dumnezeu zice că omul e șerpe. Șerpe este la toată casa; unde este șerpe e noroc la casă, merge bine și nici un rău, nici un farmec nu se apropie. Dar să ferească Dumnezeu să-l omori, că îndată moare unul din gospodărie"⁴².

În general, despre șarpele de casă se știe că sugerează laptele de la vacă, trăiește în casă, pe sub podele, ori în pereți și oamenii îl aud, că mănâncă cu copiii din aceeași strachină, că dacă îl omoară cineva este rău⁴³. Alții cred că șarpele de casă trăiește în grinzile din care e construită casa, mai ales sub ștreasină și nu se vede decât în circumstanțe grave: când are să prevestească vreunui membru din familie un rău oarecare. Apariția lui este fără veste și o face sau la pragul ușii sau în patul din casă sau pe vatra focului. Acela care-l vede va fi izbit de calamitate. Deci, șarpele de casă e considerată divinitatea cea mai apropiată, îngerul păzitor al individului, zeul protector al căminului, patronul familiei⁴⁴.

Este posibil ca această credință să își aibă originea încă în cultura geto-dacă, în cadrul căreia exista o reprezentare a șarpelui ca "genius loci", divinitate chtoniană, protectoare a clădirilor și căreia i se aduceau sacrificii când se începea construirea unui edificiu⁴⁵. Românii cred că fiecare casă își are Șarpele său protector, sub a cărui protecțiune se află, precum anticii credeau că fiecare loc își are Geniul tutelar, precum creștinismul admite că fiecare ființă umană are câte un înger care-i priveghează acțiunile. Ceva mai mult, anticii credeau nu numai că tot omul își are Geniul său supraveghetor ci chiar cei mai mulți atribuiau fiecărei ființe umane câte două Genii - unul bun și altul rău⁴⁶.

Fiecare etapă din ridicarea unei clădiri e însoțită de interesante rituri și practici magice, începând de la alegerea locului potrivit pentru construcție, continuând cu aducerea materialelor, așezarea primei pietre, terminarea construcției, sfințirea, mutarea în casă nouă. Toate momentele importante ale vieții, cum este și construirea unei case noi, erau întâmpinate cu o ritualitate complexă în care elementele primordiale (pământul, apa...) constituiau simboluri ale genezei, ale vieții. Aspectele variate pe care le implică obiceiurile de construcție, polifuncționalitatea și implicațiile lor profunde în ciclul vieții, au

⁴¹ Elena Niculiță Voronca, *Datinile și credințele poporului român*, Ed. Polirom, Iași, 1998, p. 189

⁴² Artur Gorovei, *Șerpele de casă, Cercetări de folclor*, București, 1914, p. 37

⁴³ inf. Petrean Maria, loc. Sfăraș, jud. Sălaj: "Noi avem un târnaț la casă, iera făcut așe din pt' atră și acolo stătem zăua la soare și am văzut că o ieșit un șerpe de su' casă, da' zăce că aiesta nu-ț face mnică că-i de casă. Șerpile de casă i bun, că ala-i noroc la casă."

⁴⁴ G. Dem. Tedrescu, *Încercări critice asupra unor credințe, datini și moravuri*, București, 1874, p. 97

⁴⁵ Al. Popescu, *Tradiții de muncă românești*, Ed. Științifică și enciclopedică, București, 1986, p. 74

⁴⁶ G. Dem. Teodorescu, *Încercări critice asupra unor credințe, datine și moravuri*, București, 1874, p. 95

făcut ca ele să aibă valoarea unor "rituri de trecere", situându-se alături de marile obiceiuri legate de viața omului, naștere, nuntă, moarte.

Fără îndoială, aceste credințe și practici nu sunt decât variante locale ale mitului universal al jertfei zidirii.

Practicile și riturile de construcție ocupă în sistemul obiceiurilor un loc cu totul aparte. Orice gospodărie se construiește într-un perimetru, într-un spațiu la determinarea căruia concură atât factori pragmatici, cât mai ales coordonate magico-religioase. Omul societăților primitive a acordat o deosebită atenție spațiului, fără să filozofeze asupra lui. El a știut întotdeauna ce și când să facă un anumit lucru pentru ca locul, spațiul respectiv să-i asigure maximul de bunăstare și fericire⁴⁷.

MAGICAL BELIFES AND BUILDING CUSTOMS ABOUT HOUSES (SUMMARY)

Every action connected with the building of a house had a magic well-established symbol in the past which has rational explanation today. Being an event so close connected with man's life, the building of a house is an occasion to assure the family's future, the place of the evil forces, health, long life, the understanding between husband and wife.

⁴⁷ Budilă Monica, *Microcosmosul gospodăresc: practici magice și religioase de apărare*, București, Ed. Paideia, p.21